METHODS FOR DEVELOPING THE SPEECH COMPETENCE OF UPPER-GRADE STUDENTS THROUGH DIGITAL EDUCATIONAL TOOLS

Munavvarova Gulzoda Hakimjon qizi
Researcher

Abstract

This thesis examines the methodological potential of developing the speech competence of upper-grade students through digital educational tools. The aim of the study is to describe methods for organizing tasks that help students express their ideas coherently, clearly, and appropriately in oral and written forms according to the communicative situation. Speech competence is interpreted based on the interrelationship of listening comprehension, reading comprehension, oral expression, written text production, and the ability to respond appropriately to the interlocutor's ideas. The thesis is designed within a theoretical and methodological framework and involves the analysis of pedagogical literature, comparison of the potential of educational tools, and modeling of learning tasks. The use of digital tools is examined in connection with activities such as analyzing audio and video materials, recording students' oral speech, collaboratively creating texts in digital environments, conducting online discussions, and preparing multimedia presentations. In these tasks, the consistency of the stages of understanding the material, planning ideas, selecting arguments, producing speech, and revising the resulting product is identified as an important criterion. Particular attention is paid to opportunities for students to identify shortcomings by listening to their own speech or reviewing their written texts, as well as to improve content and expression based on teacher and peer feedback.

The thesis emphasizes that the mere availability of digital tools does not automatically ensure the development of speech competence. Methodological

effectiveness is considered in relation to the alignment of tasks with learning objectives, active student participation, regular practice, and clear assessment criteria. Assessment is proposed to consider the coherence of ideas, relevance of arguments, vocabulary range, adherence to language norms, and appropriateness to the communicative situation. The study also addresses students' levels of preparedness, access to digital resources, and the need to ensure the confidentiality of audio and video recordings. The proposed methods are theoretical and methodological in nature, and further pedagogical observation and experimental studies are required to determine their effectiveness.

Keywords

digital educational tools, upper-grade students, speech competence, oral speech, written speech, listening comprehension, collaborative writing, multimedia tasks, feedback, self-assessment.

RAQAMLI TA'LIM VOSITALARI ORQALI YUQORI SINF O'QUVCHI-LARINING NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Munavvarova Gulzoda Hakimjon qizi

Tadqiqotchi

Annotatsiya

Ushbu tezisda raqamli ta'lim vositalari orqali yuqori sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotning maqsadi o'quvchilarning fikrini og'zaki va yozma shaklda izchil, tushunarli hamda muloqot vaziyatiga mos ifodalashiga xizmat qiluvchi topshiriqlarni tashkil etish usullarini tavsiflashdan iborat. Nutqiy kompetensiya tinglab tushunish, o'qib anglash, og'zaki bayon qilish, yozma matn yaratish va suhbatdosh fikriga asosli munosabat bildirish ko'nikmalarining o'zaro bog'liqligi asosida talqin etiladi. Tezis nazariy-metodik yo'nalishda tuzilib, unda pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, ta'lim vositalarining imkoniyatlarini qiyoslash va o'quv topshiriqlarini modellashtirish

usullaridan foydalanish nazarda tutiladi. Raqamli vositalardan foydalanish audio va videomateriallarni tahlil qilish, o‘quvchining og‘zaki nutqini yozib olish, elektron muhitda hamkorlikda matn yaratish, onlayn munozara hamda multimedia taqdimotlarini tayyorlash kabi faoliyatlar bilan bog‘liq holda yoritiladi. Ushbu topshiriqlarda materialni tushunish, fikrni rejalashtirish, dalil tanlash, nutqiy mahsulot yaratish va uni qayta ishlash bosqichlarining izchilligi muhim mezon sifatida belgilanadi. O‘quvchining o‘z nutqini tinglashi yoki yozgan matnini qayta ko‘rib chiqishi orqali kamchiliklarni aniqlash, o‘qituvchi va tengdoshlar fikr-mulohazasi asosida mazmun hamda ifodani takomillashtirish imkoniyatlariga alohida e’tibor qaratiladi.

Tezisda raqamli vositaning mavjudligi nutqiy kompetensiya rivojlanishini o‘z-o‘zidan ta’minlamasligi ta’kidlanadi. Metodik samaradorlik topshiriqning o‘quv maqsadiga mosligi, o‘quvchining faol ishtiroki, muntazam mashq va aniq baholash mezonlariga bog‘liq holda ko‘rib chiqiladi. Baholashda fikrning izchilligi, dalillarning mosligi, lug‘at boyligi, til me’yorlariga rioya qilish va muloqot vaziyatiga muvofiqlikni hisobga olish taklif etiladi. Shuningdek, o‘quvchilarning tayyorgarlik darajasi, raqamli resurslardan foydalanish imkoniyatlari hamda ovoz va videoyozuvlar maxfiyligini saqlash zarurati yoritiladi. Taklif etilgan usullar nazariy-metodik xarakterga ega bo‘lib, ularning samaradorligini aniqlash uchun keyingi pedagogik kuzatuv va tajriba-sinov ishlari talab etiladi.

Kalit so‘zlar: raqamli ta’lim vositalari, yuqori sinf o‘quvchilari, nutqiy kompetensiya, og‘zaki nutq, yozma nutq, tinglab tushunish, hamkorlikda yozish, multimedia topshiriqlari, fikr-mulohaza, o‘zini baholash.

KIRISH

Yuqori sinf o‘quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish ularning o‘quv faoliyati, ijtimoiy muloqoti va keyingi ta’lim bosqichlariga tayyorgarligida muhim o‘rin tutadi. O‘quvchi bilimini namoyon etish, muammoni tushuntirish, o‘z qarashini asoslash

va boshqalarning fikrini muhokama qilish uchun og‘zaki hamda yozma nutqdan foydalanadi. Shu sababli nutqiy kompetensiyani rivojlantirish til qoidalarini o‘zlashtirish bilan birga, ularni muayyan vaziyatda maqsadga muvofiq qo‘llashni ham talab qiladi. Bunda fikrning aniqligi, bayonning izchilligi, dalillarning o‘rinliligi va suhbatdoshga mos ifoda usulini tanlash asosiy ahamiyat kasb etadi.

Nutqiy kompetensiya tinglab tushunish, o‘qib anglash, og‘zaki fikr bildirish va yozma matn yaratish ko‘nikmalarining o‘zaro bog‘liqligi asosida shakllanadi. Masalan, muayyan mavzu bo‘yicha asosli munozarada qatnashish uchun o‘quvchi avval tegishli materialni tushunishi, muhim ma’lumotlarni ajratishi va o‘z fikrini rejalashtirishi zarur. Yozma matn tayyorlashda esa mazmunni tashkil etish, so‘z tanlash, gaplar o‘rtasidagi aloqani ta’minlash va matnni qayta ko‘rib chiqish ko‘nikmalari birgalikda ishlaydi. Demak, nutqiy rivojlanishni alohida mashqlar yig‘indisi sifatida emas, bir-birini to‘ldiradigan faoliyatlar tizimi sifatida tashkil etish lozim.

Raqamli ta’lim vositalari ushbu faoliyatlarni tashkil etish uchun turli imkoniyatlar yaratadi. Audio va videomateriallar mazmunni tinglab tushunish hamda muhokama qilishga asos bo‘lishi mumkin. Ovoz yozish vositalari o‘quvchiga o‘z bayonini qayta tinglash, fikrning izchilligi va ifoda aniqligini tekshirish imkonini beradi. Elektron hujjatlarda hamkorlikda ishlash esa matnni birgalikda rejalashtirish, tahrirlash va fikr-mulohaza almashishga xizmat qilishi mumkin. Biroq ushbu imkoniyatlarning ta’limiy qiymati vositaning o‘zidan ko‘ra, uning qanday topshiriq tarkibida qo‘llanishiga bog‘liq.

Mavzuning dolzarbligi raqamli vositalardan foydalanishni aniq nutqiy maqsadlar bilan bog‘lash zarurati orqali belgilanadi. Darsda videoni namoyish etish yoki taqdimot tayyorlash topshirig‘ini berishning o‘zi o‘quvchining nutqiy faoliyatini yetarli darajada tashkil etmaydi. Topshiriqda o‘quvchi nimani tushunishi, qanday fikr yaratishi, kimga murojaat qilishi va natijasini qanday mezonlar asosida takomillashtirishi belgilanishi kerak. Shunda raqamli vosita o‘quv materialini yetkazish bilan birga, mustaqil nutqiy

faoliyatni tashkil etish vazifasini ham bajaradi. Yuqori sinflarda topshiriqlar mazmunini murakkablashtirishda o‘quvchilarning tayyorgarlik darajasini hisobga olish muhimdir. Bir o‘quvchi fikrini erkin bayon qilsa, boshqasi nutq rejasini tuzish yoki dalil tanlashda ko‘makka ehtiyoj sezishi mumkin. Shu bois umumiy maqsad saqlangan holda yordam shakllarini farqlash maqsadga muvofiqdir. Tayanch savollar, matn tuzilishiga oid namuna, mavzuga mos so‘zlar ro‘yxati va bosqichli ko‘rsatmalar shunday yordam vositalari sifatida qo‘llanishi mumkin. Raqamli topshiriqlar o‘quvchining texnik mahoratidan ko‘ra, uning nutqiy natijasini namoyon etishga yo‘naltirilishi lozim.

Fikr-mulohaza va qayta ishlash nutqiy topshiriqlarning muhim tarkibiy qismlaridir. O‘quvchiga faqat xatolarini ko‘rsatish yetarli emas; qaysi jihatni va qanday usulda yaxshilash mumkinligini tushuntirish zarur. Masalan, og‘zaki bayonda dalil yetishmasa, uni to‘ldirish; yozma matnda fikrlar orasidagi aloqa sust bo‘lsa, tuzilishni qayta ko‘rib chiqish taklif etiladi. O‘z nutqini baholash va tengdoshining ishiga asosli munosabat bildirish uchun ham oldindan tushunarli mezonlar berilishi kerak.

Tadqiqotning maqsadi raqamli ta’lim vositalari orqali yuqori sinf o‘quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi topshiriqlarni tashkil etish usullarini tavsiflashdan iborat. Ushbu maqsad doirasida raqamli vositalarning nutqiy faoliyatga mos imkoniyatlarini aniqlash, topshiriqlarning bosqichlarini belgilash, fikr-mulohaza va qayta ishlashni tashkil etish hamda baholash mezonlarini ishlab chiqish ko‘zda tutiladi.

Tadqiqot obyekti — yuqori sinf o‘quvchilarining nutqiy faoliyatini tashkil etish jarayoni. Tadqiqot predmeti esa raqamli vositalar asosida og‘zaki va yozma nutqni rivojlantiruvchi topshiriqlar, yordam shakllari va baholash usullaridir. Tezis nazariy-metodik yo‘nalishda tayyorlanadi. Unda adabiyotlarni tahlil qilish, ta’lim vositalarining imkoniyatlarini qiyoslash va topshiriqlarni modellashtirish usullaridan foydalanish nazarda tutiladi. Takliflarning amaliy samaradorligi haqida xulosa chiqarish uchun esa

o‘quvchilarning dastlabki va keyingi nutqiy natijalarini izchil baholaydigan alohida tajriba-sinov ishlari zarur.

ASOSIY QISM

Raqamli vositalarni nutqiy maqsadga muvofiq tanlash

Yuqori sinf o‘quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda raqamli vosita topshiriqning maqsadiga qarab tanlanishi lozim. Avvalo, o‘quvchi qanday nutqiy natija yaratishi belgilab olinadi: mavzuni tushuntirish, voqeani izchil bayon qilish, muayyan fikrni dalillar bilan asoslash, suhbatda qatnashish yoki yozma matn tayyorlash. Shundan keyin ushbu faoliyatni tashkil etishga mos vosita tanlanadi. Masalan, og‘zaki bayonni qayta tinglash uchun ovoz yozish vositasi, matnni birgalikda tahrirlash uchun elektron hujjat, tinglangan materialni muhokama qilish uchun esa audio yoki videoresursdan foydalanish mumkin.

Topshiriqda muloqot vaziyati ham aniq ko‘rsatilishi kerak. O‘quvchi kimga murojaat qilayotganini, qanday maqsadda gapirayotganini va tinglovchiga qaysi ma’lumot zarurligini bilsa, mazmun hamda ifoda usulini ongli tanlash imkoniga ega bo‘ladi. Shu sababli “mavzu haqida gapiring” kabi umumiy ko‘rsatma o‘rniga, “sinfdoshlaringizga muammoning sabablarini tushuntiring va ikki yechim taklif qiling” tarzidagi vazifa berilishi maqsadga muvofiqdir.

Audio va videomateriallar asosida nutqiy faoliyatni tashkil etish

Audio va videomaterial bilan ishlash tinglash yoki tomosha qilishdan oldingi tayyorgarlik, mazmunni anglash va undan keyingi nutqiy faoliyat bosqichlarini qamrab olishi kerak. Dastlab o‘quvchilarga mavzu, asosiy savol va bajariladigan vazifa tushuntiriladi. Material davomida ular asosiy fikr, dalil yoki misollarni qayd etadi. Yakuniy bosqichda esa mazmunni qayta bayon qilish, muallif fikriga munosabat bildirish yoki muqobil qarashni asoslash topshiriladi. Masalan, atrof-muhitni asrashga oid qisqa videodan keyin o‘quvchilar muammoni, uning sabablarini va taklif etilgan

yechimlarni ajratishi mumkin. So‘ng ular maktab sharoitida amalga oshirish mumkin bo‘lgan bitta taklifni og‘zaki asoslaydi. Bunda videodagi gaplarni aynan takrorlashdan ko‘ra, tushunilgan mazmunni o‘z so‘zlari bilan ifodalashga e’tibor qaratiladi.

Materialning davomiyligi va murakkabligi o‘quvchilar tayyorgarligiga mos bo‘lishi zarur. Zarur hollarda uni qismlarga bo‘lish, qayta tinglash, tayanch so‘zlarni berish yoki matnli nusxadan foydalanish mumkin. Yordamning turi topshiriq maqsadiga mos tanlanadi: mazmunni muhokama qilish vazifasida qo‘shimcha matn foydali bo‘lishi mumkin, tinglab tushunishni baholashda esa uning berilishi natijani talqin qilishga ta’sir qiladi.

Ovoz yozish va qayta tinglash orqali og‘zaki nutqni takomillashtirish

Ovoz yozish topshiriqlari o‘quvchining og‘zaki nutqini qayta ko‘rib chiqish imkonini beradi. Buning uchun qisqa bayon tayyorlash, yozib olish, mezonlar asosida tinglash va takomillashtirilgan variantni yaratish bosqichlari tashkil etiladi. O‘quvchiga bir vaqtning o‘zida barcha kamchiliklarini tuzatish vazifasi berilmaydi. Har bir mashg‘ulotda ikki yoki uch ustuvor jihat tanlanadi: fikrlarning tartibi, dalilning yetarliligi yoki nutqning tushunarliligi.

Masalan, o‘quvchi “Maktab kutubxonasidan foydalanishni qanday yaxshilash mumkin?” mavzusida qisqa nutq yozib oladi. Uni qayta tinglab, asosiy fikr qayerda ifodalanganini, taklif qanday dalil bilan asoslanganini va yakun mazmunga mosligini tekshiradi. Ikkinchi variantda aniqlangan kamchiliklarni tuzatadi. Baholashda dastlabki va qayta ishlangan nutq o‘rtasidagi o‘zgarishlarga e’tibor beriladi.

Bunday topshiriqlar tayyorlangan nutqni rivojlantirishga qaratiladi. Erkin suhbatdagi ko‘nikmalarni o‘rganish uchun esa savol-javob va munozara kabi qo‘shimcha faoliyatlar zarur. Ovoz yoki videoyozuvni ommaga joylashtirish topshiriqning majburiy sharti bo‘lmasligi kerak; undan foydalanish va saqlash tartibi oldindan tushuntiriladi.

Elektron muhitda hamkorlikda matn yaratish

Hamkorlikda yozish topshirig‘ida o‘quvchilar umumiy matnning maqsadi, tuzilishi va mazmunini birgalikda belgilaydi. Elektron hujjat ularning takliflarini ko‘rish, izoh yozish va matnning turli variantlarini qiyoslash uchun xizmat qilishi mumkin. Biroq vazifani qismlarga bo‘lib, tayyor bo‘laklarni birlashtirishning o‘zi mazmunli hamkorlikni ta’minlamaydi. Guruh a’zolari matnning yaxlitligi ustida ham ishlashi lozim.

Ishni rejalashtirish, dastlabki variantni yozish, mazmunni tekshirish va tahrirlash bosqichlariga ajratish mumkin. Masalan, guruh maktab tadbiri uchun axborot matni tayyorlaydi. O‘quvchilar unda kimga murojaat qilinishi, qaysi ma’lumotlar zarurligi va ularning qanday tartibda berilishini kelishadi. Tahrir jarayonida takrorlar, tushunarsiz jumlalar va yetishmayotgan ma’lumotlar aniqlanadi.

Guruh ishida har bir o‘quvchining hissasini baholash uchun qisqa individual izohdan foydalanish mumkin. Unda o‘quvchi qaysi taklifni kiritgani, qanday o‘zgartirish qilgani va buning sababini tushuntiradi. Bu usul umumiy matn sifati bilan individual o‘rganish natijasini farqlashga yordam beradi.

Munozara va savol-javob orqali muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish

Nutqiy kompetensiya tayyorlangan bayon bilan cheklanmaydi. Suhbatdoshni tinglash, uning fikriga mos javob berish, aniqlashtiruvchi savol tuzish va kelishmovchilikni odob bilan ifodalash ham muhimdir. Raqamli muhitdagi yozma muhokama o‘quvchiga javobini rejalashtirish uchun vaqt berishi mumkin. Og‘zaki munozara esa tezkor munosabat va navbatni boshqarishni mashq qilishga xizmat qiladi.

Munozara oldidan mavzu va qoidalar belgilanadi. Har bir o‘quvchidan fikrini sabab yoki misol bilan asoslash, kamida bitta qarashga mazmunli javob berish va shaxsga emas, fikrga munosabat bildirish talab qilinadi. O‘qituvchi faqat qatnashish sonini emas, fikrning mazmuni va suhbat bilan bog‘liqligini kuzatadi.

Topshiriqlarni tayyorgarlik darajasiga moslashtirish

Umumiy nutqiy maqsad saqlangan holda o‘quvchilarga beriladigan yordam farqlanishi mumkin. Ko‘makka ehtiyoji bo‘lgan o‘quvchiga tayanch savollar, nutq rejasi yoki zarur so‘zlar taklif etiladi. Mustaqil ishlay oladigan o‘quvchiga esa muqobil fikrni muhokama qilish, qarshi dalilga javob berish yoki bir nechta manbani qiyoslash vazifasi beriladi.

Yordam o‘quvchining o‘rniga mazmun yaratib bermasligi lozim. Uning vazifasi fikrlash va ifodalash jarayonini tashkil etishdir. Keyingi topshiriqlarda yordamni bosqichma-bosqich kamaytirish orqali o‘quvchining mustaqil nutq yaratish imkoniyati kuzatiladi.

Fikr-mulohaza va baholash mezonlari

Fikr-mulohaza o‘quvchiga ishining kuchli jihatini va keyingi aniq qadamni ko‘rsatishi kerak. “Nutqingizni yaxshilang” degan umumiy tavsiya o‘rniga, “ikkinchi fikringizni misol bilan asoslang” yoki “xulosada asosiy taklifingizni aniq ifodalang” kabi ko‘rsatmalar beriladi. Topshiriqdan keyin qayta ishlash uchun vaqt ajratilishi fikr-mulohazani amaliy faoliyatga aylantiradi.

Baholash mezonlari topshiriq boshlanishidan oldin tushuntiriladi. Ular nutqning turi va maqsadiga qarab tanlanadi.

Baholash mezoni	**Kuzatiladigan belgi**
Mazmunning mosligi	Nutq mavzu, maqsad va auditoriyaga muvofiq tuzilgan
Izchillik	Fikrlar mantiqiy tartibda berilgan va o‘zaro bog‘langan
Asoslanganlik	Fikrga mos sabab, dalil yoki misol keltirilgan
Til va ifoda	So‘zlar o‘rinli tanlangan, jumlalar tushunarli tuzilgan

Baholash mezoni	Kuzatiladigan belgi
Muloqot	Suhbatdosh fikri hisobga olingan, savolga mazmunli javob berilgan
Qayta ishlash	Olingan fikr-mulohaza asosida aniq o‘zgartirishlar kiritilgan

Raqamli mahsulotning bezagi yoki texnik sifati nutqiy natijani baholashda ustun mezonga aylanmasligi lozim. O‘quvchining qurilma va internet imkoniyatlari farqlansa, vazifani maktabda bajarish yoki unga teng bosma va og‘zaki muqobil taqdim etish zarur.

Taklif etilgan usullarni yaxlit tashkil etish uchun materialni anglash, fikrni rejalashtirish, nutq yaratish, fikr-mulohaza olish va qayta ishlash ketma-ketligi qo‘llanishi mumkin. Ushbu yondashuv nazariy-metodik taklif hisoblanadi. Uning samaradorligini tekshirishda o‘quvchilarning boshlang‘ich va keyingi ishlari bir xil mezonlar bilan baholanib, natijalar yangi mavzu hamda muloqot vaziyatlarida ham kuzatilishi kerak.

XULOSA

Raqamli ta’lim vositalari yuqori sinf o‘quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlarni tashkil etish uchun turli metodik imkoniyatlar beradi. Ularning ta’limiy ahamiyati o‘quvchining materialni tushunishi, mustaqil fikr yaratishi, uni og‘zaki yoki yozma shaklda ifodalashi va qayta ishlashiga qanday xizmat qilishi bilan belgilanadi. Shu sababli raqamli vositani tanlashdan oldin topshiriqning nutqiy maqsadi, auditoriyasi va kutilayotgan natijasi aniqlanishi lozim.

Tezisda audio va videomateriallar asosida muhokama tashkil etish, og‘zaki nutqni yozib olib qayta tinglash, elektron muhitda hamkorlikda matn yaratish hamda munozara va savol-javob topshiriqlaridan foydalanish usullari tavsiflandi. Ushbu faoliyatlar nutqiy kompetensiyaning turli jihatlariga xizmat qiladi. Materialni qayta bayon qilish mazmunni anglash va izchil ifodalashga, munozara suhbatdosh fikriga munosabat

bildirishga, hamkorlikda yozish esa matn tuzilishi va mazmunini kelishib ishlab chiqishga yo‘naltiriladi. Shu bois ularni umumiy o‘quv maqsadi doirasida bir-birini to‘ldiradigan mashg‘ulotlar sifatida tashkil etish maqsadga muvofiqdir.

Nutqiy faoliyatning izchilligini ta’minlash uchun materialni anglash, fikrni rejalashtirish, nutqiy mahsulot yaratish, fikr-mulohaza olish va qayta ishlash bosqichlari taklif etildi. Bunda o‘quvchiga dastlabki ishini takomillashtirish imkonini berish muhimdir. Fikr-mulohaza aniq vazifaga yo‘naltirilsa, o‘quvchi qaysi jihatni va qanday usulda yaxshilashi kerakligini tushunadi. O‘zini baholash va tengdoshlar fikridan foydalanish ham oldindan tushuntirilgan mezonlarga tayanishi lozim.

Topshiriqlarni o‘quvchilarning tayyorgarlik darajasiga moslashtirish umumiy nutqiy maqsadni saqlagan holda amalga oshirilishi kerak. Tayanch savollar, nutq rejasi va zarur so‘zlar o‘quvchining mustaqil fikrini ifodalashiga yordam beruvchi vositalar sifatida qo‘llanishi mumkin. Yordamni bosqichma-bosqich kamaytirish esa uning yangi vaziyatda mustaqil nutq yaratish imkoniyatini kuzatishga asos beradi.

Baholashda mazmunning maqsadga mosligi, fikrlarning izchilligi, dalillarning o‘rinliligi, til va ifoda aniqligi hamda muloqotga munosabat asosiy mezonlar sifatida belgilandi. Raqamli mahsulotning bezagi yoki texnik murakkabligi o‘quvchining nutqiy natijasini baholashda ustunlik qilmasligi lozim. Shuningdek, qurilma va internet imkoniyatlaridagi farqlarni hisobga olib, topshiriqni bajarish uchun maktab sharoitida ko‘mak yoki teng muqobil shakl taqdim etilishi zarur.

Tezisda keltirilgan usullar nazariy-metodik takliflar bo‘lib, ularning samaradorligi tajriba orqali tasdiqlanmagan. Keyingi tadqiqotlarda o‘quvchilarning dastlabki va keyingi nutqiy ishlari bir xil mezonlar asosida baholanishi, ko‘nikmalarning yangi mavzu va muloqot vaziyatlarida qo‘llanishi tekshirilishi kerak. Bunday tekshiruv raqamli vositalarning qaysi sharoitda, qanday topshiriqlar orqali va qaysi nutqiy ko‘nikmalarga ko‘proq yordam berishini aniqlash imkonini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment — Companion Volume.* Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. Companion volume

2. UNESCO. *UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Version 3.* Paris: UNESCO, 2018. UNESCO

3. Mayer, R. E. *Multimedia Learning.* 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. assets.cambridge.org

4. Storch, N. *Collaborative Writing in L2 Classrooms.* Bristol: Multilingual Matters, 2013. eric.ed.gov

5. Storch, N. Collaborative Writing in L2 Contexts: Processes, Outcomes, and Future Directions // *Annual Review of Applied Linguistics.* 2011. Vol. 31. P. 275–288. DOI: 10.1017/S0267190511000079. Cambridge Core

6. Hattie, J., Timperley, H. The Power of Feedback // *Review of Educational Research.* 2007. Vol. 77, No. 1. P. 81–112. DOI: 10.3102/003465430298487. John Hattie, Helen Timperley, 2007